

Kobiety uzależnione od hazardu – ich specyfika i potrzeby

Granie na pieniądze (także gry liczbowe, zdrapki) jest postrzegane przez kobiety jako zachowanie, którego należy się wstydić. Dlatego najczęściej wybierana drogą do radzenia sobie z problemami hazardowymi przez kobiety jest samoleczenie. Takie rozwiązanie wybiera 79% kobiet.

Z dr Bernadeta LELONEK-KULETA, adiunktem w Katedrze Zdrowia Publicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, autorką licznych pionierskich badań, poświęconych uzależnieniu od hazardu rozmawia Maja RUSZPEL

Co wiemy o kobietach uzależnionych od hazardu, żyjących w Polsce?

Właściwie niewiele. Bo mało mamy publikacji i materiałów na ten temat. Nie ma też żadnych badań zrealizowanych w Polsce, poświęconych grającym kobietom. Kiedy pracowałam nad tym tematem, przygotowując na konferencję – organizowaną przez dr. Woronowicz i jego Fundację Zależni-Nie-Zależni (1) – prezentację poświęconą specyfice kobiet uzależnionych od hazardu, znalazłam jedynie pojedyncze wywiady z polskimi terapeutami uzależnień, opisującymi ich praktykę kliniczną, i psychologami pracującymi z hazardzistkami.

A to niestety nie daje pełnego obrazu. Były to raczej indywidualne obserwacje specjalistów na temat tych kobiet – pokazujące, że pacjentki uzależnione od hazardu pojawiają się w poradniach, ale są bardzo różne. Stąd nie można było z tych informacji zbudować pełnego obrazu tej grupy kobiet; czegoś, co pokazywałoby specyfikę tego problemu w Polsce. Nie można też wyciągać wniosków na temat Polek angażujących się w hazard na podstawie wyników badań przeprowadzonych w innych krajach.

Dlaczego?

Ponieważ w tym przypadku uwarunkowania kulturowe, a szczególnie dotyczące roli kobiety w danym społeczeństwie, decydują o tym, jak to zjawisko wygląda. Dlatego w Polsce może to jawić się zupełnie inaczej niż na Zachodzie. Tymczasem badania dotyczące kobiet uprawiających hazard, których wyniki znamy, zostały zrealizowane na Zachodzie. Zatem to, co wiemy, jest wiedzą szczątkową. Nie znamy specyfikacji uzależnienia w Polsce. Nie znamy nawet skali tego problemu.

Czy można więc powiedzieć, że problem uzależnienia od hazardu nie dotyczy kobiet lub jest w skali całego społeczeństwa minimalny?

Na pewno nie można tak powiedzieć. Myślę raczej, że sprawa problemowego grania kobiet jest społecznie minimalizowana.

Z czego to wynika?

Wyniki badań populacyjnych, w których bada się zaangażowanie danego społeczeństwa w gry hazardowe, zawsze stawiają kobiety niejako w cieniu, ponieważ to mężczyźni głównie grają w gry na pieniądze. I wydaje się, że na tle mężczyzn kobiety nie mają dużego problemu.

Na konferencji Fundacji Zależni-Nie-Zależni podczas swojego wykładu wspomniała pani, że choć hazard stereotypowo jest męską „rozrywką”, to badania na świecie mówią, że przybiera on coraz częściej kobiecą twarz.

Badania nie są jednoznaczne. Jednak można zaobserwować, że w Wielkiej Brytanii czy Australii zaangażowanie w gry na pieniądze zarówno kobiet, jak i mężczyzn jest zbliżone. Myślę, że wiąże się to ze zmianami społeczno-kulturowymi ostatnich dziesięcioleci. Z jednej strony wpływa na to coraz bardziej liberalne prawo, które przyczynia się do większego rozpowszechnienia punktów z grami hazardowymi – w tym powszechności gier w internecie.

Z drugiej – reklama. Te czynniki mogą wpływać na to, że kobiety coraz częściej interesują się graniem, nie mają oporów przed bywaniem w kasynach czy punktach gier, co z kolei przekłada się na zmianę kobiecych postaw wobec grania i zachowań hazardowych. Są kraje, w których niektóre działania marketingowe, realizowane przez firmy hazardowe, adresowane są wyłącznie do kobiet; do reklam angażuje się celebrytki, używa się symboli czy kolorów, które bardziej oddziałują na kobiety. Są reklamy adresowane do młodych kobiet, które coraz chętniej angażują się także w gry o charakterze strategicznym.

W Polsce tego trendu jeszcze nie ma. Tylko zakłady bukmacherskie kierują swoje materiały promocyjne do określonej płci – i w tym przypadku są to wyłącznie mężczyźni, ponieważ zazwyczaj to oni obstawiają wyniki meczów piłkarskich... Wracając do statystyk: badania CBOS z 2015 roku mówią, że mężczyźni grają więcej i częściej.

Tak, wyniki badań CBOS pokazują, że częściej grają mężczyźni. Jednak, jeśli się w nie wcztać i dobrze im przyjrzeć, to okaże się, że mowa była o różnicy między kobietami a mężczyznami, wynoszącej jedynie około 13%. Granie zatem jest równie popularne wśród kobiet, jak i mężczyzn. Według badań CBOS z 2015 roku kobiety grające hazardowo stanowią 45,9%, a mężczyźni 54,1%. Co ważne, zaangażowanie kobiet w hazard wzrosło w roku 2014 w stosunku do 2012 o 4,3%. Nie powiedziałabym więc, patrząc na te dane, że hazard wśród kobiet jest dużo mniej rozpowszechniony. Skala zaangażowania wśród obydwu płci jest podobna. Jeśli mówić o problemowym graniu jest to 9,1% grających kobiet i 21,4% grających mężczyzn. A więc także sporo.

Jednak, co ciekawe, istnieje różnica pomiędzy płciami co do preferencji i wyboru gier – kobiety chętniej wybierają takie formy hazardu, jak zdrapki czy loterie i SMS-y. Mężczyźni zaś wolą grę w pokera i zakłady bukmacherskie. Czy na świecie tendencje są podobne?

Podobne. W świetle badań światowych – kobiety najczęściej wybierają grę w bingo, loterie i automaty losowe. Na przykład w badaniach Boughton i Falenchuk (2007) (2) najpopularniejszymi grami były: loterie (wybrało je 87% badanych), zdrapki (83%), automaty losowe w kasynie (71%) oraz bingo (64%). Kobiety preferują także niestrategiczne gry hazardowe w internecie, jak bingo czy automaty losowe.

Skoro kobiety wybierają inne gry niż mężczyźni, to czy zgłaszając się na terapię, ujawniają inne problemy? Od lat pracuje pani z osobami uzależnionymi od hazardu, jakie są pani doświadczenia w tym obszarze?

Na przestrzeni 7 lat mojej pracy zawodowej kobiety, które zgłosiły się na terapię z powodu problemów z hazardem, mogłabym policzyć... na palcach jednej ręki. I były to bardzo różne kobiety, a ich problemy miały skrajnie różne podłoże. Na przykład jedna, bardzo młoda kobieta, cierpiąca na zaburzenia borderline, inna, pięćdziesięcioletnia, o ugruntowanej pozycji zawodowej, traktowała hazard jak odskocznik od problemów, jako relaks. Nie mogłabym wyciągnąć na podstawie tych pojedynczych doświadczeń jednoznacznych wniosków.

W ciągu 7 lat pani praktyki zgłosiło się nie więcej niż 5 kobiet?!

Tak! Granie na pieniądze, nawet w gry liczbowe czy zdrapki, postrzegane jest przez kobiety (zwłaszcza starsze) jako zachowanie, którego należy się wstydić. Nie dziwi więc, że najczęściej wybierana drogą do radzenia sobie z problemami hazardowymi przez kobiety jest... samoleczenie. Tak robi 79% kobiet, często sięgając także po przewodniki do samoleczenia (Hodgins, 2000) (3). Według Marotty (2000) (4), tylko 4% kobiet poszukuje profesjonalnej terapii. Kobiety z problemami hazardowymi niechętnie zgłaszają się do pomocy.

Zatem, oznacza to raczej, że należałoby podejmować liczne działania informacyjne, edukacyjne i profilaktyczne adresowane specjalnie do kobiet. Choćby po to, by pomóc przełamać ich wstyd i lęk, by po tę pomoc zaczęły sięgać...

Nasza wiedza na temat uzależnienia od hazardu pochodzi głównie z badań i terapii, w których brali udział mężczyźni. Jednak to, co wiemy z dostępnych badań na temat kobiet, wskazuje, że powinniśmy dostosować oddziaływania profilaktyczne do tej grupy społecznej – zwłaszcza dotyczące zagrożeń płynących z uprawiania hazardu, w tym wśród starszych kobiet.

Na konferencji Fundacji Zależni-Nie-Zależni słyszałam, że to właśnie kobiety są narażone na uzależnienie od hazardu. Szczególnie te, które odchowaly dzieci, są na emeryturze...

Wiele badań o tym mówi. Ale są też inne badania, które pokazują, że kobiety najmłodsze (16-34 lata) są najbardziej zagrożone rozwojem zaburzeń hazardowych. W badaniach McCarthy (5) odsetek kobiet doświadczających problemów hazardowych w tej grupie wiekowej wynosił 23,4%, w grupie wiekowej 35-54 lata było to 10,2%, natomiast wśród kobiet powyżej 55 lat było to 2,9%. To wszystko, o czym rozmawiamy, mówi nam, że należy po prostu pogłębić badania, skupiając się wyłącznie na kobietach.

Niedawno prowadziła pani badania dotyczące populacji osób starszych (6) – a konkretnie: ich zaangażowania w hazard.

Czy dowiedziała się pani czegoś ważnego o polskich seniorkach?

Dowiedziałam się, że w przeciwieństwie do seniorów francuskich, którzy grają po prostu dla rozrywki – polscy seniorzy grają po to, by wygrać, by spełnić marzenia albo by pomóc finansowo dzieciom. Grają po to, by zdobyć pieniądze.

W raporcie z tych badań jedna z kobiet informuje, że hazard to dla niej „Ucieczka od tego, że człowiek czuje się pokrzywdzony przez małe emeryturki”.

Tak, właśnie kwestie finansowe są bardzo istotne i podnoszone przez wielu respondentów.

Nadzieja na wygraną to jedno. A drugie to – podłoże emocjonalne. Wydaje mi się, że kobiety często grają dlatego, że dośkwiera im samotność. Mną uwagę zwróciła ta wypowiedź: „Nigdy nie gram dla pieniędzy, tu nie chodzi o pieniądze, to jest sposób na wypełnianie czasu”.

Według niektórych badaczy, szczególnie podatne na doświadczanie szkód z powodu hazardu są kobiety starsze, z uwagi na ich wzrastającą społeczną izolację, samotność (mąż zmarł lub odszedł), brak alternatywnych rozrywek oraz problemy zdrowotne. Dla seniorów granie w gry na pieniądze jest także rodzajem wypełnienia pustki; gra daje dużo nadziei, radości, ekscytacji, bo czeka się na wynik, bo wierzy się w to, że spotka nas coś pozytywnego. Dla kobiet zaangażowane w gry hazardowe jest po prostu pretekstem do wyjścia z domu, do ubrania się elegancko, umalowania.

Jedną z uczestniczek badania, które realizowałam, mówiła: „W kasynie czuję się jak krowa”. Wiąże się to z faktem, że kobiety na emeryturze mają więcej wolnego czasu, przy jednoczesnym braku obowiązków. Ciekawe są ich regularne wyjazdy z koleżankami do kasyna, żeby się rozerwać, „pograć sobie”...

W co jeszcze grają seniorki?

Głównie korzystają z Totalizatora Sportowego, ale grają także w karty, na automatach, robią zakłady.

Na koniec chciałabym zapytać o problemy współistniejące u kobiet uzależnionych od hazardu. W badaniu - Dostępność leczenia dla problemowych i patologicznych hazardzistów w Warszawie (7) – respondenci, pytani o motywację do podjęcia leczenia, wspominali (poza problemami finansowymi) o depresji, próbach samobójczych, stanach lękowych oraz o współwystępującym uzależnieniu od alkoholu. Stanęła 90% badanych stanowiili mężczyźni.

Ale problemy, które pani wymieniła są podobne także u kobiet. Choć wiele je od mężczyzn różni. Według Dow-Schull (2000) (8) hazard służy kobietom jako środek do radzenia sobie z zaburzeniami nastroju typu depresyjny (44%), poprawiania sobie nastroju (61%), redukowania poziomu stresu (53%) oraz ucieczki od rzeczywistości (49%). Najczęściej występujące zaburzenie u hazardzistek to depresja (63% jej doświadcza) i zaburzenia lękowe (występuje u 53% kobiet). Kobiety uprawiające gry hazardowe przejawiają wyższy poziom nasilenia tych zaburzeń niż populacja ogólna kobiet oraz mężczyzn z problemami hazardowymi. Hazardowi kobiet towarzyszą także: anoreksja i bulimia (około 11%), objadanie się (55%), kompulsywne zakupy (39%), które występują u nich istotnie częściej niż u grających mężczyzn. Z innych problemów grające kobiety wymieniają: palenie papierosów (48%), ryzykowne lub szkodliwe używanie alkoholu lub narkotyków (9% i 8%). Wiemy też, że historia życia rodzinnego hazardzistek często naznaczona była doświadczeniem traumy. Według Speckera (1996) (9), odsetek osób doświadczających fizycznego lub seksualnego nadużycia jest istotnie wyższy wśród kobiet z problemami hazardowymi (32,5%) niż w populacji ogólnej (1-2%). Zaś wykorzystania seksualnego w dzieciństwie doświadczyło 38% hazardzistek, w życiu dorosłym przemocy tego rodzaju doświadczyło 28% grających kobiet.

Podsumowując naszą rozmowę, myślę, że kobiety powinny mieć szansę uczestniczenia w terapii i w programach adresowanych tylko do nich. Jak taka terapia mogłaby wyglądać?

Sądzę, że przede wszystkim kobiety uzależnione od hazardu potrzebują więcej szansę uczestniczenia w terapii grupowej homogenicznej, czyli w grupie, która składa się z samych kobiet. Bo kobiety nie chcą być włączane do grup terapeutycznych zdominowanych przez mężczyzn... Ważne jest bowiem to, by mogły się czuć bezpiecznie, by nie musiały się wstydić mówienia o przeżytych traumach, nadużyciach, doświadczeniu przemocy. Warto też myśleć o tym, by godziny, w których odbywa się taka terapia, były dostosowane do możliwości czasowych kobiet. Zatem, spotkania powinny się odbywać raczej rano czy przed południem, w tzw. międzyczasie – pomiędzy odprowadzeniem dzieci do szkoły, przedszkola a innymi zobowiązaniami, jakie na co dzień mają kobiety. Warto także uczyć je innego gospodarowania wolnym czasem, innego sposobu – niż destrukcyjny – radzenia sobie z emocjami i wewnętrznymi konfliktami. Mężczyźni, podejmując grę na pieniądze, lubią rywalizację, lubią wygrać – stąd też wybierają inne gry niż kobiety. Kobiety grają, ponieważ chcą uciec od problemów, dać samym sobie chwilę wytchnienia, zając myśli czymś innym, odpocząć. Jeśli zatem u podłoża uzależnienia kobiet od hazardu leżą inne problemy, terapia powinna być ukierunkowana na ich rozwiązywanie. U kobiet byłoby to przede wszystkich problemy psychologiczne, trudności emocjonalne, nieumiejętność radzenia sobie z nimi. Warto też doświadczać interwencji terapeutycznej do problemów specyficznie kobiecych. Wiemy, że kobiety zaangażowaniem w granie dorównują mężczyznom. Możemy więc przypuszczać, że tak jak oni przeżywają trudności i problemy. Zatem, brak pacjentek uzależnionych od hazardu nie świadczy o braku problemów – nazwijmy to „hazardowych” wśród kobiet, a jedynie o barierach w korzystaniu z pomocy w grupach zdominowanych przez mężczyzn.

(1) Konferencja pn. *Specyficzne problemy w leczeniu uzależnień u kobiet* odbyła się w dniach 17-19 września 2018, Konstancin Jeziorna.

(2) Boughton, R. i Falenchuk, O. (2007). Vulnerability and Comorbidity Factors of Female Problem Gambling. *Journal of Gambling Studies*, 23, 323-334, DOI 10.1007/s10899-007-9056-6.

(3) Hodgins, D. (2000). Promoting the Natural Recovery Process through Brief Intervention. Paper presented at the 11th International Conference on Gambling and Risk Taking, June 2000, Las Vegas.

(4) Marotta, J. (2000). *Recovery from problem gambling with and without treatment*. 11th Annual Conference on Gambling and Risk Taking, June 2000, Las Vegas.

(5) McCarthy, S. Thomas, S.L., Randle, M., Bestman, A., Pitt, H., Cowlishaw, S. i Daube, M. (2018). Women's gambling behaviour, product preferences, and perceptions of product harm: differences by age and gambling risk status. *Harm Reduction Journal*, 15:22, 1-12, doi.org/10.1186/s12954-018-0227-9

(6) Raport z badania *Hazard w życiu seniorów*, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Lublin 2017. Badanie umożliwiło poznanie, w jaki sposób przebiega rozwój aktywności hazardowej wśród osób starszych w Polsce. Badanie realizowane we współpracy międzynarodowej, brali w nim również udział seniorzy uprawiający hazard we Francji.

(7) www.kbpn.gov.pl/portals?cid=15&res_id=6362324

(8) Dow-Schull, N. (2002). Escape mechanism: Women, caretaking, and compulsive machine gambling. (Working Paper No. 41). Berkeley: Centre for Working Families, University of California, Berkeley.

(9) Specker, S. M., Carlson, G. A., Edmonson, K. M., Johnson, E. i Micolte, M. (1996). Psychopathology in pathological gamblers seeking treatment. *Journal of Gambling Studies*, 12(1), 67-81.

◀ Poprzedni artykuł

Kolejny artykuł ▶

Uchwały Rad Gmin odnoszące się do ograniczenia nocnej sprzedaży alkoholu

PODOBNE ARTYKUŁY

PODOBNE ARTYKUŁY

ŚRODOWISKOWE CENTRUM ZDROWIA PSYCHICZNEGO DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

PRZEŁAMAĆ BARIERĘ MILCZENIA

ZASADY POMOCY PSYCHOLOGICZNEJ OSOBIE DOŚWIADCZAJĄCEJ PRZEMOCY W POZĄTKOWYM KONTAKCIE ZE SPECJALISTĄ

JAK MATKA PRZYGOTOWUJE CÓRKĘ DO ZWIĄZKU Z ALKOHOLIKIEM

OSWOIĆ SMOKA – PROGRAM WSPARCIA REDUKCJI NADWAGI

UZALEŻNIENIA BEHAVIORALNE – CZYM SĄ I SKĄD SIĘ BIORĄ?

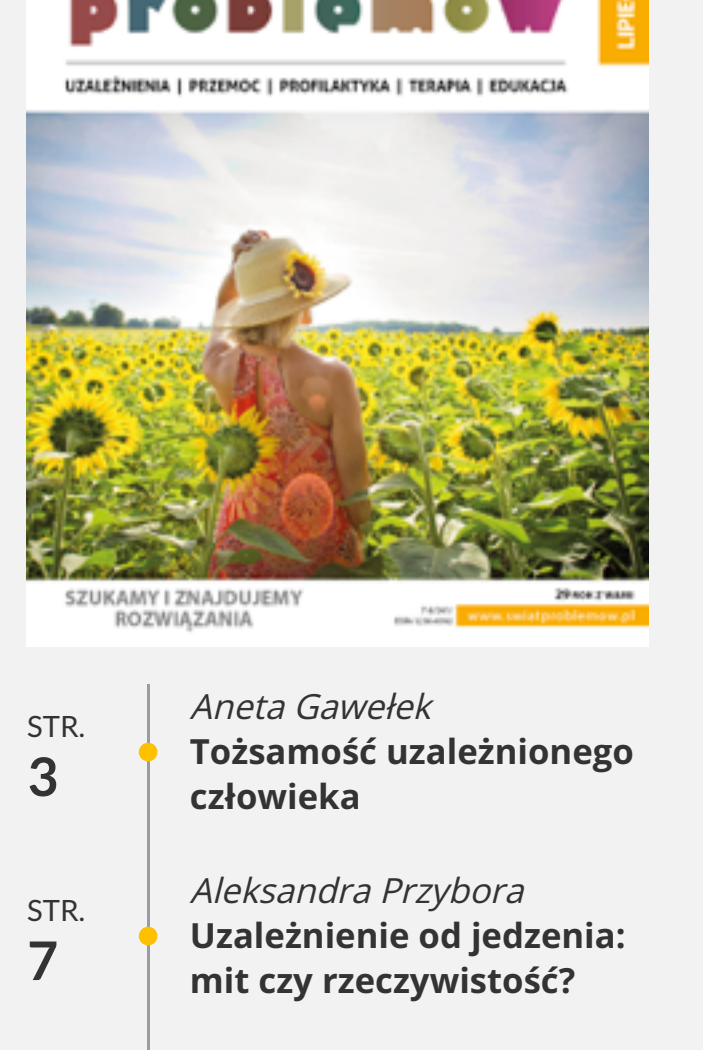

PO PRACY – KIELISZEK NA ODRZEŻNIENIE?

UZALEŻNIENIE OD FACEBOOKA?

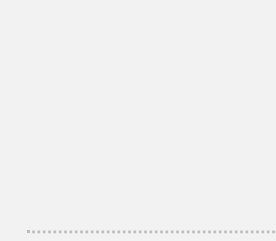
SZUKAJ TUTAJ SZUKAJ

LIPIEC-SIERPIEŃ 2021

- STR. 3 Aneta Gawelek Tożsamość uzależnionego człowieka
- STR. 7 Aleksandra Przybora Uzależnienie od jedzenia: mit czy rzeczywistość? Bernadeta Lelonek-Kuleta e-Games gry hazardowe i Pay to Win – dane epidemiologiczne, analiza ryzyka uzależnienia, profile graczy
- STR. 11 Katarzyna Kulesza Uzależnienie to choroba mózgu?
- STR. 16 Barbara Czarzybon Tematyka pracy terapeutycznej z wysokofunkcjonującymi osobami uzależnionymi od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych
- STR. 19 Anna Dupukat, Agnieszka Fusińska-Korpiak, Monika Noga Uzależnienia i ich terapia w świetle aplikacji mobilnych
- STR. 23 Agata Sierota Racjonalna Terapia Zachowań 27 w leczeniu i profilaktyce uzależnienia od alkoholu
- STR. 27 Daniel Melerowicz Portret psychologiczny osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- STR. 30 Artur Malczewski Sytuacja narkotykowa w Europie – raport EMCDDA
- Z dr. Robertem MODRZYŃSKIM – specjalistą psychoterapii uzależnień, autorem publikacji na temat uzależnień – rozmawiała Beata MODRZEJEWSKAejewska. Młodzież w poszukiwaniu magicznej pigułki
- STR. 38 Aneta Gawelek Kiedy nie możesz przestać – korzyści 41 i ograniczenia terapii substytucyjnej uzależnienia od opioidów
- STR. 41 Agata Giza-Zwierchowska Trauma, które dziecięcym po przodkach
- STR. 45 Anna Maria Nowakowska Dwie Zofie
- STR. 50 Artur Malczewski Profilaktyka w miejscu pracy
- STR. 53 Tadeusz Pulcyn Cicho sza!
- Z dr. Justyną SYROKĄ, psychologiem, koordynatorem w Regionalnym Punkcie Diagnostyki i Terapii FAS/FASD w Lublinie, działającym przy Lubelskim Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej, rozmawiał Tadeusz Pulcyn Regionalny Punkt Diagnostyki i Terapii FAS/FASD w Lublinie
- STR. 56 Agata Sierota Uzależnienia przy bólu fizyczny – studium przypadku Tiffanie
- STR. 60 Apeli Zespołu KEP ds. Apostosstwa Trzeźwości i Osób Uzależnionych na sierpień – miesiąc abstynencji 2021

CZYTELNI ŚWIATA PROBLEMÓW

DIANA MALINOWSKA, „KIEDY PRACA SZKODZI? WSKAZÓWKI DLA TERAPEUTÓW PRACUJĄCYCH Z OSOBAMI NADMIERNIE ANGAŻUJĄCYMI SIĘ W PRACĘ”

PIOTR SZCZUKIEWICZ, DROGI DO ZDROWIA.

ZOBACZ TAKŻE:

